

Hírlevél 2008/11.

- 🇪🇺 **ÉVES JELENTÉS 2008: A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA EURÓPÁBAN**
- 🇪🇺 **KIEMELT TÉMA 2008/3. – KÁBÍTÓSZEREK ÉS A VESZÉLYEZTETETT FIATALOK**
- 🇪🇺 **RDS – ÚJ MINTAVÉTELI ELJÁRÁS A REJTETT POPULÁCIÓK KÖRÉBEN**
- 🇪🇺 **BEVÁLT GYAKORLATOK PORTÁLJA – CÉLZOTT PREVENCIÓ**

EMCDDA ÉVES JELENTÉS 2008 A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA EURÓPÁBAN

Az európai kábítószer-problémával kapcsolatos legfrissebb tényeket, számadatokat és tendenciákat az EU lisszaboni kábítószerügyi központja (EMCDDA) a nemrég megjelent **Éves Jelentés 2008: A kábítószer-probléma Európában** kiadványában foglalta össze.

A Jelentés az EU 27 tagállamára, Horvátországra, Törökországra és Norvégiára vonatkozóan tekinti át a kábítószer-helyzetet, és a jelenlegi jogszabályi, politikai, társadalmi és egészségügyi vonatkozású válaszlépések részleteit.

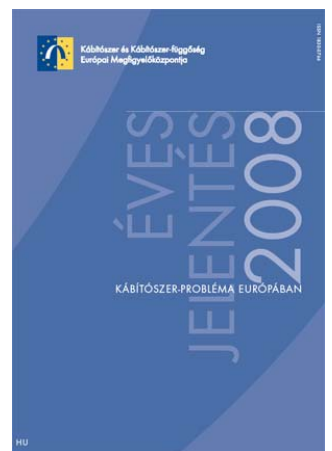
A kábítószeres típusainak szentelt egyes fejezetek a droghasználat elterjedtsége és a szerhasználati minták, a kínálat és hozzáférhetőség, valamint a kezelés és egyéb beavatkozások legfrissebb európai összefoglalóját nyújtják. Ezeket a következő témákhoz kapcsolódó fejezetek egészítik ki: drogpolitikák és jogszabályok, európai válaszok a kábítószer-problémára, kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségek és halálesetek, valamint új kábítószeres és újonnan megjelenő tendenciák.

Az Éves Jelentés on-line változata magyarul, angolul és további 22 nyelven elérhető az EMCDDA honlapján:

<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index64313EN.html>

Éves Jelentés 2008 a Drog Fókuszpont honlapján:

<http://drogfokuszpont.hu/?pid=96> ■

KÁBÍTÓSZEREK ÉS A VESZÉLYEZTETETT FIATALOK

Az európai szociálpolitika már régen azonosította azokat a hátrányos helyzetű csoportokat, amelyeket a társadalmi kirekesztés veszélye fenyegethet. Ilyen „veszélyeztetett csoportok” alatt a normál népesség olyan csoportjait értjük, amelyeket bizonyos problémák – a rossz egészségi állapottól a kábítószer-használaton és a hiányos étrenden át az elégtelen tanulmányi eredményekig – jobban fenyegetnek. A veszélyeztetettnek tekintett fiatalok csoportjai – pl. a gondozási intézményekben élő gyermekek vagy a hajléktalan fiatalok – esetében fennállhat a korábban megkezdett, gyakoribb vagy problémásabb kábítószer-fogyasztás veszélye, emellett a problémás kábítószer-fogyasztás esetükben rövidebb idő alatt kialakulhat.

Az EMCDDA "Kábítószeres és a veszélyeztetett fiatalok" címet viselő Kiemelt Témája a 15–24 év közöttiek veszélyeztetett csoportjaira vonatkozóan 30 országban kialakított stratégiákkal és beavatkozásokkal foglalkozik. Veszélyeztetettség alatt azt értjük, hogy egy adott csoportot a szociodemográfiai profil és a kapcsolódó kockázati tényezők alapján fokozottabban érint a kábítószer-fogyasztásnak és az ezzel összefüggő problémáknak való kitettség. Ezeknek a csoportoknak Európában különös figyelmet szentelnek a kínálat csökkentését célzó válaszlépések tekintetében. A Kiemelt Téma felsorolja a jelentéstevő országok drogpolitikája során célba vett veszélyeztetett csoportokat, és számos, eredményekkel és a bevált gyakorlat modelljével kecsegtető programot is megemlít.

A kiadványról bővebben olvashat ill. letöltheti azt az alábbi linkre kattintva:
<http://drogfokuszpont.hu/?lang=1&pid=187> ■

RESPONDENT DRIVEN SAMPLING

ÚJ MINTAVÉTELI ELJÁRÁS A REJTETT POPULÁCIÓK KÖRÉBEN

A kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségek szakterület éves találkozójának az idei évben újfent egyik központi témája volt az intravénás szerfogyasztással összefüggő kockázati magatartások monitorozása. Az intravénás szerfogyasztók körében végzett fertőző betegségek elterjedtségét vizsgáló kutatások ma már egyre több tagállamban kiegészülnek a szerológiai eredményekkel összekapcsolt kockázati magatartások felmérésével is (bővebben ld. a NFP augusztusi Hírlevelét).

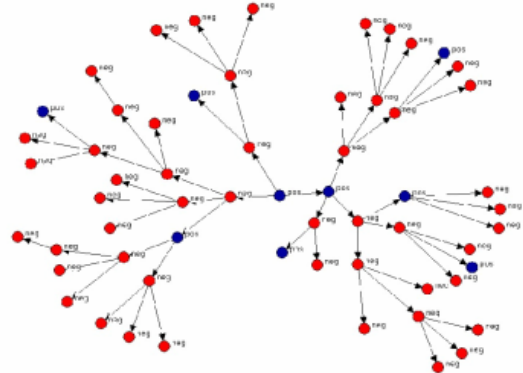
Azonban, hogy ezen kutatások eredményei ne csak a kezelésben, illetve ártalomcsökkentő programokban megjelenő injekciós kliensek adatait reprezentálják, hanem a rejtett intravénás szerfogyasztó populációra vonatkozókat is, az EMCDDA egy újfajta mintavételi eljárás alkalmazását javasolja: az úgynevezett Respondent Driven Sampling (RDS), azaz a „válaszadó által irányított” mintavételi eljárást.

Az EMCDDA egy továbbképzés keretében - amerikai előadók közreműködésével - ismertette meg a résztvevőket az RDS elméletével és módszerével, a mintavételi eljárás előnyeivel, hátrányaival, kihívásaival. A szakértők áttekintést adtak azokról a feltételekről, tényezőkről, amelyek szükségesek az RDS bevezetéséhez és alkalmazásához egy adott országban.

Az RDS-t összefüggő szociális/kapcsolati hálózattal (well-networked) rendelkező, a kutatókkal/kutatással együttműködő rejtett populációkban célszerű alkalmazni, mivel a

kapcsolati hálózat megléte a mintavételi eljárás alapja. Elsősorban nem a rejtett populáció nagyságának becsléséhez jó, hanem a populáció összetételének, fertőzöttségének, magatartásformáinak feltérképezése szempontjából. A képzés vezetője az elméleti rész után, több, különböző országokban RDS eljárással végzett kutatását is bemutatta, érzékeltetve azt, hogy mennyire fontos a kutatási terület kapcsolati hálózatának előzetes feltérképezése ahhoz, hogy eldönthessük, hogy az RDS valóban a megfelelő mintavételi eljárás.

A RDS eljárás a „magok” (seeds) célpopulációból (például intravénás kábítószer-fogyasztók) történő kiválasztásával indul, majd ők indítják el a mintavételi láncokat. Fontos, hogy a magokat különböző – az előzetes feltérképezés által rendelkezésre álló - alhálózatokból válasszák ki, mert így a minta nem fog spirálszerűen egy kapcsolati hálózatba begyűrűzni. Ezek a kiválasztott magok ezután limitált számban vonhatnak be a mintába egyéneket a célpopulációból (például: 3 fő/mag), kuponok továbbadása segítségével. A

mintába került egyének ezután szintén bevonnak a megadott limit erejéig a célpopulációból való, saját kapcsolati hálózatukban lévő egyéneket. A folyamat így megy tovább, hosszú, több hullámú láncot képezve a mintavételt ábrázoló térképen.

Ahogy a vizsgálat láncai egyre hosszabbodnak, úgy éri el a minta az egyensúlyt, azaz a különböző jellemzők (életkor, nem, etnikum, HIV/HCV-státusz, kockázati magatartások, stb.) összetételének stabilizálódását, így a minta nem lesz torz a célpopulációhoz képest.

<p>LIFE-GAP project: For Your Health and Safety Payment coupon</p> <p>Address: _____ Telephone: _____ (You can call to make an appointment in advance)</p> <p>You will receive 15,000 VND for each person who you recruit and enrolls into the study (you may recruit up to 3 persons) ID number: _____ Expiration date: _____ Please call us in advance. You must present this coupon for payment</p>
--

A mintavétel a hólabda módszerhez hasonló, azonban bizonyos eljárási szabályozásoknak köszönhetően az RDS szerinti minta nem lesz torzított, eredményei általánosíthatóak és tükrözik a vizsgált populáció sajátosságait. Mind a vizsgálatban való részvételt, mind az új egyének mintába való bevonását ösztönző ajándékkal, utalvánnyal célszerű motiválni.

A jövőben javasolandó az intravénás kábítószer-fogyasztók körében egy fertőzöttséget, kockázati magatartásokat felmérő, RDS eljárást alkalmazó vizsgálat elvégzése, mivel ezáltal a kezelésbe, illetve az Országos Epidemiológiai Központ által végzett éves szűrőprogramba nem kerülő intravénás szerfogyasztókkal kapcsolatos adatok is felderítésre kerülhetnek. Egy ilyen módszerrel végzett kutatás felfedné a rejtett intravénás szerfogyasztókra vonatkozó fertőzöttségi adatokat és kockázati magatartásokat is, egységes képet nyújtana a teljes intravénás szerfogyasztó populáció sajátosságairól, és így segítve a felvilágosító, intervenciós, és ártalomcsökkentő programok még adekvátabb megtervezését, a prioritások felállítását, illetve rávilágítana a még fejlesztendő területekre.

Amennyiben további információt kíván szerezni a Respondent Driven Sampling eljárásról, forduljon a Nemzeti Drog Fókuszpont munkatársához, Tarján Annához a tarjan.anna@oek.antsz.hu e-mail címen, vagy tekintse meg a módszerről szóló honlapot: www.respondentdrivensampling.org ■

Az EMCDDA bevált gyakorlatok (best practices) oldala új modullal bővült. A hatásosság bizonyítása pont alatt az általános prevenció mellett ezentúl a célzott prevenció hatásosságáról/hatékonyágáról rendelkezésre álló eredmények is megtekinthetők.

Az EMCDDA munkatársai összegyűjtötték a szisztematikus irodalmi áttekintésekből (systematic review), meta-analízisekből és az irodalmi áttekintések áttekintéseiből (review of reviews) származó legfrissebb kutatási eredményeket a célzott prevenció programok hatásosságával kapcsolatban. Az oldal tartalmazza a szakirodalmi forrásokat, a kutatások során alkalmazott módszertan összefoglalóját és az eredmények összegzését.

A rendelkezésre álló eredmények alapján a következők állapíthatók meg a célzott prevenció programok hatékonyságával kapcsolatban:

- A veszélyeztetett diákokra irányuló **iskolai prevenció programok** hatékonyabbak, mint az iskolai populációt általánosan megcélzó programok.
- A célzott beavatkozásoknak akkor van hatásuk a fogyasztási magatartásra, ha azokat az iskolában **szociális készségeket fejlesztő**, mentori, vagy **életvezetési programok** keretében hajtják végre.
- A **kognitív magatartás** befolyásolására irányuló programok nagyobb valószínűséggel sikeresek.
- Azok a programok hatékonyabbak, melyek a **csapatépítést**, az **interperszonális kommunikációt**, és az önreflektáló koncentrált introspektív tanulási megközelítést hangsúlyozzák.
- Azok a programok eredményesebbek, melyek figyelembe veszik az **egyéni szükségleteket**.
- A fiatalok azonosítása és bevonása olyan módon történik, mely **kerüli a „címkézést”**, ami stigmatizációhoz vezethet.
- Azok a beavatkozások a hatékonyak, melyek a **motivációra**, **készségek fejlesztésére**, **döntéshozatalra** és a **téves normatív hiedelmekre** irányulnak.
- A **családlátogatás** a hátrányos helyzetű családokkal végzett munka során csökkentheti a korai fejlődési zavarok rizikó tényezőit.
- Az **információ átadás** önmagában nem hatékony a veszélyeztetett fiatalok kábítószer-fogyasztással kapcsolatos magatartásának és attitűdjének megváltoztatásában.
- Magas kockázatú egyének **csoportba szervezése** a droghasználat növekedéséhez vezethet.

A célzott prevencióról bővebben olvashat az alábbi link megnyitásával:

<http://www.emcdda.europa.eu/themes/best-practice/evidence/selective-prevention> ■